

Zijn geborgde zetels bij waterschappen nog noodzakelijk?

Vanuit het verleden, toen er nog geen verkiezingen met lijsten voor ingezetenen waren, was het voor de hand liggend en ook noodzakelijk er voor te zorgen dat alle groeperingen die belangen hadden bij de taakuitoefening van het waterschap ook vertegenwoordigd waren in het bestuur van het waterschap. Uitgangspunt was de zgn. trits belang-betaling-zeggenschap. Als je een belang had moest je betalen, en als je betaalde moest je ook zeggenschap hebben¹. Het aantal geborgde categorieën is in 2009 terug gebracht naar de huidige 3. Voorheen waren er ook geborgde zetels voor gebouwd en pachters. Met het introduceren van een lijstenstelsel werden de ingezetene geacht ook de belangen van gebouwd te borgen en de agrarische geborgde zetels die van de pachters. De vraag is of met het lijstenstelsel de belangen van de huidige geborgde zetels ook niet geborgd worden. Ook is het de vraag of door de geborgde zetels in combinatie met het lijstenstelsel de geborgde belangen niet worden oververtegenwoordigd.

Ik heb in de aanloop naar de waterschapsverkiezingen van 2009 een inventarisatie uitgevoerd naar de aanwezigheid van personen met de belangen van geborgde zetels op de kieslijsten voor de ingezetenen bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK, mijn waterschap). Hieruit bleek dat de agrarische belangen ook door de aan de verkiezingen voor de ingezetenen deelnemende partijen, wordt geborgd. Ook heb ik de verkiezingsprogramma's nagelopen op belangen van de geborgde zetels.

Uit de inventarisatie bleek dat er 10 personen op 4 kieslijsten² van partijen een agrarische achtergrond hadden. Op de lijst van de VVD stond zelfs een persoon met een LTO achtergrond. Gelet hierop en kijkend naar de verkiezingsprogramma's zijn er bij HHNK 4 lijsten die ook de belangen van de agrariërs meewegen in de te maken bestuurlijke keuzes.

In het huidige Algemeen Bestuur van HHNK vertegenwoordigen de 4 partijen met 13 van de 30 zetels een fors aandeel. **Samen met de 3 geborgde ongebouwd zetels hebben de agrarische belangen bij HHNK zelfs een meerderheid.**

Ik heb globaal gekeken hoe dat er bij de andere waterschappen in Nederland uit ziet. Mijn conclusie is dat er overal een ruime vertegenwoordiging is van het agrarisch belang. Dat sluit aan bij de bevindingen van het de quickscan uitgevoerd door het COELO in opdracht van de commissie Boelhouwer. Met de geborgde zetels erbij is veelal spraken van oververtegenwoordiging.

Conclusie: Bij alle waterschappen is er een ruime vertegenwoordiging van het agrarisch belang door de partijen die door de ingezetenen worden gekozen. Met de geborgde zetels erbij is sprake van oververtegenwoordiging. De geborgde zetels voor ongebouwd moeten worden afgeschaft.

En de overige gebonden zetels?

Naast de ongebouwd (in de praktijk altijd agrarisch) zijn er ook geborgde zetels voor bedrijven en natuur. Het belangen voor bedrijven is met name lage tarieven voor het zuiveren van hun afvalwater en voor de heffing gebouwd. Daarnaast hebben ze er belang bij dat de het waterbeheer zodanig wordt uitgevoerd dat de bedrijven goed bereikbaar zijn. Dat zijn allemaal belangen die de ingezetenen ook hebben. Daarmee is er geen reden om bedrijven een geborgde zetel te geven.

Natuur is een algemeen belang waar iedereen van profiteert. Er kan wel een tegenstelling

1 In een ver verleden hadden boeren met meer grond ook meer stemrecht. Daar komt waarschijnlijk belang-betaling-zeggenschap vandaan

2 Groen, Water & Land, VVD, CDA en Natuurlijk BWW

zijn tussen de belangen van de natuur en de agrariërs. Niet in te zien is waarom de ingezetenen ook niet de belangen van de natuur kunnen borgen.

Het loslaten van de geborgde zetels heeft tot gevolg dat trits belang-betaling-zeggenschap ook wordt losgelaten. De trits is in het verleden gebruikt om te kunnen verantwoorden dat groeperingen moesten meebetalen, en tegelijkertijd zeggenschap kregen en om de zetelverdeling vast te stellen.

In de loop van de tijd is de trits steeds lossier ingevuld. Eigenaren gebouwd bijvoorbeeld, die fors meebetalen aan het waterschap, zijn als zodanig niet meer in het bestuur vertegenwoordigd. In besturen van gemeenten hebben bedrijven, die ook gemeentelijke belasting betalen, geen geborgde zetels. Dit terwijl de tarieven voor bedrijven vaak nog hoger zijn dan voor particulieren (bij waterschappen zijn die gelijk).

Conclusie: de geborgde zetels voor bedrijven en natuur kunnen worden afgeschaft. De belangen kunnen ook door de ingezetenen geborgd worden. Immers de belangen staan in elkaars verlengde.

Geborgde zetels nodig met oog op voldoende deskundigheid?

Vanuit de hoek van de geborgde zetels wordt als argument vaak naar voren gebracht dat geborgde zetels er voor zorgen dat bestuurders voldoende deskundigheid hebben. Vraag is dit een valide argument is.

Toen de opschaling van de waterschappen nog niet had plaatsgevonden (in 1950 waren het er 2500), was het door de geringe omvang van de waterschappen erg belangrijk dat bestuurders voldoende deskundigheid hadden. Daarom werkte toen het zgn. personenstelsel toen nog goed. Inmiddels met 21 professionele waterschappen in Nederland mag verwacht worden dat er voldoende deskundigheid aanwezig is om besluitvorming met voldoende deskundigheid te laten plaatsvinden. Daarnaast zullen, en de praktijk wijst dat uit, deskundigen ook via de de kieslijsten van de ingezetenen hun weg weten te vinden naar het bestuur van het waterschap.

Conclusie: Geborgde zetels zijn niet noodzakelijk om besluitvorming met voldoende deskundigheid te laten plaatsvinden.

Overall conclusie

De wet democratisering waterschappen die regelt dat de geborgde zetels uit het waterschapsbestuur worden geschrapt is een prima voorstel. De belangen van de geborgde zetels worden nu ook door de partijen die de ingezetenen vertegenwoordigen meegenomen. Geborgde zetels voor met name de landbouw geeft alleen maar een oververtegenwoordiging van de landbouwsector en in het geval van mijn waterschap het HHNK, zelfs een meerderheid. Dat kan toch niet de bedoeling zijn. Geborgde zetels waren ooit nuttig, maar zijn inmiddels volstrekt achterhaald.

Ook voor voldoende deskundigheid in het bestuur zijn geborgde zetels niet meer noodzakelijk.

Ik ben het van harte eens met de voorgestelde wetswijziging van de Wet democratisering waterschappen.